

PROJECTE DE MEDIACIÓ ESCOLA CAN DEU

1. INTRODUCCIÓ

Abans de res cal entendre que el conflicte és un fenomen consubstancial a la convivència humana. I la convivència és la necessitat percebuda col·lectivament de treballar per a la gestió positiva de conflictes.

Des de l'escola s'entén que cal abordar tots aquells aspectes que converteixen les relacions en negatives i destructives i creen situacions de conflicte. Cal transformar-los eliminant la violència i destructivitat que generen habitualment en aspectes positius que permeten comprendre els problemes; expressar emocions i sentiments; desenvolupar habilitats de pensament reflexiu, creatiu i crític i de comunicació basada en el diàleg i la capacitat d'escolta activa.

Cal definir el conflicte per poder entendre el procés de resolució de conflictes via la mediació.

"Els conflictes són situacions en les quals dues o més persones entren en oposició o desacord, perquè les seves posicions, interessos, necessitats, desitjos o valors són incompatibles, o són percebuts com incompatibles; on juguen un paper molt important les emocions i els sentiments, i on la relació entre les parts en conflicte pot sortir enrobustida o deteriorada en funció de com sigui el procés de resolució del conflicte." (Torrego, JC)

"Sempre hi ha conflictes; no tracteu d'evitar-los...sinó d'entendre'ls." (Tagore)

"El conflicte és una comunicació distorsionada." (Cecilia Ramos)

"Des de l'òptica de la RC, el conflicte és un fenomen dinàmic que sorgeix entre dos o més persones o grups de persones i en el qual existeixen percepcions, interessos i posicions que caracteritzen la visió de cadascuna de les parts, presentant-se total o parcialment de forma divergent i oposada entre si. No obstant això, per negatiu que sigui el conflicte (valorat per la presència de violència i de perjudici psicoemocional o material entre les parts), la RC manté que, com la guerra, la pau és també un art i que, per tant, existeixen eines, mètodes i processos que poden permetre, amb la imprescindible participació de les parts i l'assistència d'un tercer imparcial (mediador, consultor, conflictològ...), la seva gestió i transformació positives". (Farré, S.)

Els conflictes són oportunitats d'aprendre i de creixement. El problema no és el conflicte, sinó la nostra resposta vers a ell.

Els conflictes són un fet natural de la vida. Els conflictes no són ni positius ni negatius, sinó que depèn de com hi responguem.

Cada persona interpreta els conflictes des del seu punt de vista. Els punts de vista, com les persones, són diferents.

Hi ha diverses maneres d'actuar davant d'un conflicte, les podem aprendre i podem elegir la que ens sembli més adient a cada situació.

Els conflictes ens ofereixen oportunitats de transformació personal i de l'entorn: generant aprenentatges, introduïnt innovacions i propiciant el conreu quotidià de la pau.

Algunes respostes als conflictes són destructives: violència, passivitat, intolerància, discriminació,...

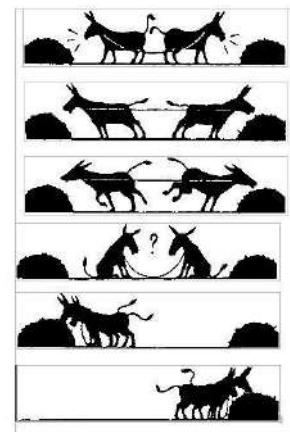
En l'àmbit escolar, els conflictes se solen resoldre exercint l'autoritat i castigant. Per tant, s'arreglen els incidents, però no es resolen els conflictes.

La resolució de conflictes té diferents alternatives, com per exemple, respostes assertives, diàleg, negociació, empatia, tècniques de resolució de conflictes, ús d'habilitats socials, tolerància, presa de decisions per consens, mediació, entre altres. Moltes vegades estan interrelacionades unes amb les altres. De totes aquestes, aquest projecte està enfocat en la mediació.

La mediació escolar suposa aplicar en l'àmbit de l'escola les tècniques de resolució de conflictes pròpies de la mediació. El podem definir com un mecanisme de gestió de conflictes.

És una tècnica que pretén crear un clima de diàleg entre les parts que estan sotmeses a un conflicte amb l'objectiu que puguin arribar a trobar en acord comú, la manera de gestionar el conflicte de la forma més satisfactòria per les dues parts.

La mediació com a procés de gestió positiva de conflictes parteix del fet que quan es produeix un conflicte no es tracta de guanyar o perdre, sinó d'intentar arribar a un acord cooperatiu i consensuat entre les dues parts.

El paper del mediador consisteix en facilitar aquestes vies de diàleg, però en cap cas podrà imposar les seves solucions, ja que són les parts les que tenen que trobar sense imposició de ningú la solució més adequada.

Les característiques principals de la mediació són:

- **Voluntarietat.** Les parts són les que decideixen iniciar el procediment i en qualsevol moment poden decidir no continuar.

- **Participació activa** de les parts.
- **Flexibilitat.** El procediment s'adapta a les necessitats de les parts.
- **Confidencialitat, privacitat i bona fe.** Les parts i el mediador es comprometen a no revelar el que han dit durant les sessions de mediació.
- **Duració limitada.**
- **Neutralitat.** El mediador ha de ser imparcial i no dirigeix el procés oferint solucions, no és un terapeuta.
- **Seguretat, llibertat i igualtat.**

Segons el **Model de Harvard** elaborat per Fisher i Ury (1980) diu que *el mediador pot facilitar una comunicació constructiva a l'afavorir els components del procés negociador, que són centrar la negociació en interessos i no en les posicions, separar a les persones del problema, generar alternatives per benefici mutu i insistir en criteris objectius.*

Les parts són les autèntiques protagonistes de la mediació i per això els acords aconseguits de forma voluntària són més duraders i a més, si en un futur es produeix algun altre conflicte, les parts estan més preparades per afrontar-lo i resoldre'l.

El mediador no jutja, ni dóna consells, ni pren decisions: no té poder. Hi ha tres normes: parlar sense interrompre, evitar les desqualificacions i cooperar en la recerca d'una via de sortida.

Els protagonistes del conflicte decideixen per ells mateixos allò que més els satisfà, el poder de decisió és a les seves mans.

Un cop comença la trobada, el mediador escolta a cada persona per separat i mira de posar-se en el seu lloc per tal d'entendre com veu la situació, com la fa sentir i què li suposa.

A continuació treballa per elaborar una definició conjunta del conflicte que reculli les preocupacions de cada part.

Després convida a formular el màxim d'idees creatives i suggeriments per canviar la situació. Els protagonistes del conflicte n'escolliran les dues o tres més interessants i les exploraran, cooperant en la búsqueda d'una via satisfactòria pels dos.

Finalment, es pren una decisió de comú acord, el futur compliment de la qual depèn de que, durant la trobada, s'hagin transformat les actituds negatives d'una persona envers l'altra en reconeixement i revalorització mútues.

És usual i recomanable el treball en comediació (2 mediadors), això permet que quan el conflicte és entre dos alumnes els mediadors siguin, també, alumnes; en canvi, entre docent i alumne els mediadors serien un/a docent i un/a alumne.

Segons Maria José Díaz-Aguado, el procés de mediació consta de les següents fases:

- Presentació i acceptació del mediador per totes les parts.

- Recollida d'informació sobre el conflicte i sobre les persones implicades en ell.
- Elaboració d'un contracte sobre les regles i les condicions del procés de mediació, en el que s'especifica les característiques del paper del mediador, una llista de les actituds a respectar durant el procés (escoltar, expressar opinions, respectar els torns...) i les que no estan permeses (amençar, agredir, interrompre...) i el procediment a seguir (on, quan i com es portarà a terme).
- Reunions conjuntes amb totes les parts implicades per afavorir l'escolta recíproca. A vegades, cal fer també reunions amb les parts per separat.
- Elaboració i aprovació de l'acord, on s'especificarà de forma realista que farà cada part, quan i com.

S'ha de tenir en compte que alguns conflictes queden fora de l'àmbit de la mediació. Alguns conflictes que es poden sotmetre a mediació són:

-**Mediació entre iguals:** Alumnes-alumnes (amenaces, insults, robatoris, rumors, difamacions...)

-**Mediació de reparació:** Alumnes-instal·lacions (desperfectes...)

En el marc de la LOMCE i la LEC i en el Decret 119/2015, de 23 de juny, article 12, hi trobem el següent objectiu inclòs en l'elaboració del PEC:

f) Vetllar per la convivència del grup d'alumnes, creant una dinàmica positiva, i la seva participació en les activitats del centre.

Alhora, el **Projecte de convivència** (PdC) del centre ha de reforçar el caràcter educatiu que han de tenir els processos i les accions que s'emprenquin, tant per prevenir conductes inadequades com per corregir-les, amb la finalitat de satisfer tant el dret al desenvolupament personal com el deure d'aprendre i mantenir actituds de responsabilitat per resoldre conflictes de convivència.

2.JUSTIFICACIÓ

La mediació contribueix a la formació integral de l'alumnat. Ajuda a crear grup i caliu humà en un context d'aula on tothom és acceptat. Afavoreix la construcció d'actituds, valors i normes de manera efectiva i pràctica: no es tracta de dir què és correcte o no, ja que les activitats són participatives i s'utilitzen com a base per a la reflexió i acció.

S'aprèn a defensar les pròpies idees (assertivitat), a posar-se en el lloc dels altres (empatia), a tenir en compte els respectius interessos (col·laborar), a escoltar per comprendre (escolta activa), a pensar (reflexivament, creativament i críticament) a implicar-se en la millora del propi entorn (participació activa), a comprendre, expressar i regular els sentiments (educació emocional), a defensar els drets de les persones (justícia social),...

Les nenes i els nens desenvolupen habilitats per fer front per si mateixos als conflictes que, de manera natural, viuran al llarg de la seva vida.

Per entendre adequadament l'àmbit d'aplicació de la mediació escolar és important conèixer els antecedents d'aquest model de resolució de conflictes.

Els programes de mediació en el marc de l'escola tenen els seus orígens fora de l'àmbit de l'educació. En els anys setanta (*Alzate; 1999 i Cohen; 1995*) l'administració del president Jimmy Carter va impulsar la creació dels primers centres de justícia veïnal. L'objectiu d'aquests centres, anomenats *Programes de mediació comunitària*, era oferir una alternativa als ciutadans sense haver d'acudir als jutjats. Aquests programes van tenir molt èxit i es van estendre per Estats Units i posteriorment per tot el món.

Els programes de mediació i resolució de conflictes apareixen a les escoles nord-americanes a començaments dels anys setanta, motivats per la creixent inquietud de pares i educadors davant l'augment de la violència als centres educatius.

Aquesta transferència de la comunitat a l'escola es va portar a terme tenint en compte dues premises; el conflicte és una part de la vida que s'ha d'entendre com a una oportunitat d'aprenentatge i creixement personal per part dels estudiants, i donat que els conflictes són inevitables, l'aprenentatge de les habilitats per resoldre aquests conflictes és tant essencial per l'èxit a llarg termini dels joves, com pot ser-ho l'aprenentatge de qualsevol altre matèria.

Finalment, la resolució de conflictes en l'àmbit escolar, i concretament la mediació va veure reconeguda la seva importància amb la fundació de l'associació NAME (*Name Association for Mediation in Education*) el 1984, quan un grup d'educadors i mediadors comunitaris van decidir compartir les seves experiències amb els programes de resolució de conflictes escolars. L'any 1995 NAME es va fusionar amb NIDR (*National Institute for Dispute Resolution*) que va

redefinir els objectius de l'anterior organització, més enllà de la mediació escolar, interpretant d'una forma més àmplia la resolució de conflictes escolars. I es va convertir en la "*Conflict Resolution Education network*" (CREnet), que és l'associació que aglutina i promou les tasques que es realitzen en el sector educatiu.

A Espanya l'any 1993 sorgeix la primera proposta realitzada en el *Centro de Investigaciones por la Paz a Guernika* (País Basc) i posteriorment, l'any 1996 es van dur a terme alguns programes a Catalunya i de manera experimental, no és fins al curs 1999-2000 quan es duen a la pràctica els primers programes de mediació paritària a secundària.

Catalunya va ser una de les comunitats pioneres a desenvolupar programes de mediació escolar als seus centres docents. I en aquests moments també és una de les comunitats on l'aplicació d'aquests programes és més estesa. Com afirma el Responsable del Programa de Convivència i Mediació escolar de Catalunya, el senyor Pere Led i Capaz, aquests programes van començar a implantar-se a diferents IES de Catalunya a partir del curs 2003-04.

El Departament d'Educació i el Govern de Catalunya va aprovar i elaborar un nou Decret de deures i drets de l'alumnat i la regulació de la convivència en centres docents de nivell no universitari de Catalunya, on hi ha inclosos diferents articles sobre la convivència i disciplina, i concretament el tema de la mediació i el programa de mediació com a procés educatiu de gestió de conflictes (*Decret 279/2006, de 4 de juliol, DOGC nº4670 de 6 de juliol del 2006*).

3.OBJECTIUS

- Afavorir la integració, el respecte i la convivència entre l'alumnat.
- Promoure actituds i valors positius, com l'honestedat, la tolerància, l'empatia i la solidaritat, adoptant actituds responsables.
- Fomentar l'esperit crític i constructiu vers les situacions socials.
- Aprendre a generar i consensuar alternatives possibles per donar solucions al conflicte.
- Adoptar una actitud democràtica i participativa, exercint els seus drets de manera assertiva i respectant la diversitat d'opinions personals.
- Potenciar les seves capacitats de diàleg, comunicació assertiva, escolta activa i empatia, participant als debats i expressant les seves opinions de forma raonada, acceptant les dels altres.
- Autorregular la pròpia conducta i gestionar assertivament els conflictes i les situacions que els puguin provocar.
- Cooperar en els treballs en equip assumint les pròpies responsabilitats.
- Desenvolupar una millor comprensió de la natura dels sentiments, emocions, capacitats i fortaleses humanes.

- Compartir els seus sentiments i ser conscients de les pròpies qualitats i habilitats.
- Pensar creativament sobre els problemes i començar a prevenir i a solucionar els conflictes.
- Millorar el clima escolar.
- Sensibilitzar la comunitat educativa i presentar el programa de mediació.
- Avaluar el programa de continuïtat.
- Millorar el funcionament del Racó de la Calma.
- Motivar a l'alumnat per dur a terme la tasca de mediador/a.
- Conscienciar a tot l'alumnat de la importància de la tasca dels mediadors/es.
- Utilitzar els Cercles restauratius com una pràctica de millora del clima.

4.PRÀCTICA EDUCATIVA A L'ESCOLA CAN DEU

4.1. FORMACIÓ PRÈVIA DEL CLAUSTRE (Annex 1)

4.2. CERCLES RESTAURATIUS

"L'hospitalitat (acollir el malestar) i la trobada (tractar-lo amb uns altres) són dues orientacions claus al costat de la tercera, donar-se el temps que fa falta per a aquestes trajectòries vitals".

"Si ha d'existir una comunitat en un món d'individus, només pot ser (i ha de ser) una comunitat entreteixida a partir del compartir i de la cura mútua; una comunitat que atengui a i es responsabilitzi de la igualtat del dret a ser humans i de la igualtat de possibilitats per a exercir aquest dret".

Què són els cercles de diàleg:

Són un símbol de comunitat. Asseure's en cercle crea un sentiment de grup, de persones connectades i això augmenta la qualitat de les seves relacions. El cercle dóna calidesa, elimina les jerarquies i propicia crear comunitat, o sigui, reforça els vincles i la convivència del grup a través del coneixement mutu, i de compartir tant les idees o alegries com les preocupacions.

Els podem usar per donar resposta a un conflicte, i també, com un procés proactiu, per a construir capital social i crear normes a l'escola.

Els cercles restauratius són importants per fer comunitat, crear un ambient de seguretat i confiança, fomentar la igualtat, crear un millor procés d'aprenentatge, afavorir la participació de tothom, compartir experiències, crear un sentiment de responsabilitat, ser més empàtics i construir relacions.

Els cercles es poden fer servir en molts **moments**: quan iniciem una activitat o l'acabem, per resoldre petits conflictes, per formar grup, per treballar alguna emoció, per algun motiu acadèmic (sobre projectes, propòsits setmanals...), etc.

La manera més comú de realitzar-los és posant les cadires en cercle, fer una pregunta i escoltar les respostes, tornant-se seqüencialment al voltant del cercle. Això crea un ambient de respecte notable. Tothom sent que té l'oportunitat de dir el que vulgui. Permet, per tant, que les persones més tímides també siguin escoltades.

Els cercles també ens serveixen per establir fites acadèmiques (els infants passen **de receptors passius a participants actius i planificadors**) i també per fer seguiment del progrés de l'aprenentatge.

Quan un mal comportament involucra a una part important del grup, o quan es vol abordar un patró de comportament abans que una conducta específica, els cercles permeten encarar el problema, ventilar els sentiments, reparar el dany, i planificar canvis per al futur. Els problemes com la intimidació, l'assetjament o la mentida, també poden ser tractats sense confrontar directament a l'ofensor, és a dir, escoltant els sentiments i l'afectació de les altres persones.

Si ens anticipem als problemes potencials, reduïm la probabilitat que succeeixin. **Eleva la consciència redueix la impulsivitat.** Quan les persones es senten connectades per mitjà de la comprensió mútua i l'empatia, disminueix la probabilitat de que es tractin irrespectuosament.

Característiques:

- Cada persona participa per ella mateixa.
- Busca crear visions compartides.
- Són de la comunitat que els viu (la persona facilitadora és només l'instrument).
- Són oberts i flexibles.

Descripció d'un cercle:

1. Ens posem en cercle (de peu o sentats a terra o en cadires). Important que la distància entre uns i altres sigui la mateixa, que no hi hagi infants darrera ni davant ni separats per taules o objectes, tots en igualtat. El docent és un més i ha d'estar al mateix lloc que als infants. Abans de començar recordem les normes del cercle.

2. S'utilitza un objecte de diàleg que es va passant, cap a un costat o cap a l'altre. Només parla la persona qui té l'objecte, la resta escolten i esperen el seu torn amb respecte. Si algú rep l'objecte i no sap què dir pot passar l'objecte i dir que no està preparat. Després pot tornar a ell o ella.

3. Tots, mestres inclosos, respectem les normes. Qui comença el cercle és qui fa les preguntes i qui fa de moderador. El moderador no ha de tenir l'objecte per poder recordar les normes a qui no les compleixi. Això també ho direm al grup quan recordem les normes al principi.

4. Aquell infant que no segueixi les normes recordades al principi del cercle, un cop ja se l'ha avisat, se'l convida a sortir del cercle fins que se senti capaç de tornar complint les normes. Com ho recordem al principi a les normes del cercle, l'infant que reiteradament no compleix les normes, és qui està decidint sortir amb els seus actes (no s'ha de plantejar com un càstig).

Característiques de la persona facilitadora del cercle:

- Presència humil, discreta i respectuosa amb les persones del cercle.
- Generar confiança creant un espai segur.
- Protegir la integritat del procés (recordar valors i lineaments, sentit de l'humor)
- Mantenir l'interès i l'enfocament grupal (preguntes clares, flexibilitat).
- Participació genuïna (ser una veu més, sense judicis).
- Considerar les particularitats ètniques i culturals.

Fases d'un cercle:

- PREPARACIÓ-ENTRADA:

Per col·locar-nos ho podem fer de diferents maneres: aleatòriament/ si som 20 a l'aula, agafar 20 colors o objectes duplicats i col·locar 20 aleatòriament al cercle i 20 dintre d'una caixa. Els infants agafaran un color/objecte i seuran allà on està l'objecte igual/ per orde d'alçada...).

Explicar l'objectiu del cercle i com es desenvolupa.

Explicar les normes del cercle.

- CREAR CONFIANÇA:

Preguntes d'inici i trenca gels.

- TEMA DEL CERCLE:

Preguntes temàtiques.

- TANCAMENT:

Pregunta cloenda. Fer un resum dels acords, si és el cas.

**Dinàmica per canviar-nos de lloc (ex: qui té el cabell llarg es canvia de lloc/ qui porta color blau es canvia de lloc... tenir en compte característiques comuns de part del grup en aquell moment)... depèn del que duri el cercle o de com estiguin els infants, ho farem una o dues.*

Tipus de cercles:

Els cercles poden organitzar-se de manera seqüencial o aleatòria.

- ENTRADA O INICI (com estem avui).
- SORTIDA O CLOENDA (una cosa que m'ha agradat o he après avui).
- DE CONEIXEMENT DEL GRUP (expressar els sentiments i necessitats respecte a un tema concret).
- PETITS CONFLICTES (què ha passat? com ens sentim?).

PER QUÈ ENS SERVEIXEN ELS CERCLES DE DIÀLEG A L'AULA?

Per construir relacions, per intercanviar idees, per planificar activitats i per prevenir conflictes.

Què ens aporta parlar en cercle?

- Igualtat.
- Foment de la participació.
- Responsabilitat.
- Construeix i reforça relacions.

- Empatia.
- Confiança i corresponsabilitat en la convivència.

Consells per facilitar un cercle:

1. Establir un tema i un objectiu clar.
2. Mantenir un to positiu (transmetre confiança).
3. Mantenir l'atenció (mostrant recolzament).
4. Participar en tot moment del cercle (ni dirigir ni observar).
5. Recordar els compromisos que s'han expressat en el cercle.

Protocol a l'escola:

Al drive hi ha un document on s'ha d'anar registrant els cercles realitzats posant la data, la pregunta inicial, de desenvolupament i final i a les observacions comentar algun aspecte rellevant de les aportacions que hagin sorgit.

S'ha de fer un mínim d'un cercle mensual, tan a les tutories com a les hores d'especialitat (anglès, música, educació física...).

Annex 2: Dos exemples de cercles.

CERCLES EN ELS CLAUSTRES I ENTRE ELS MESTRES

De la mateixa manera que passa quan es fan cercles amb els infants i joves, també entre l'equip de mestres els cercles són eficients perquè tot el grup s'involucra en les decisions i discussions, permetent que les veus més callades també siguin escoltades.

La millor manera d'implementar els cercles en el centre és començar per fer reunions en cercle entre el personal educatiu, donat que l'experiència és la millor mestra. Els cercles entre educadors/es generen confiança entre ells i es poden usar tant de manera proactiva com per resoldre conflictes, tant per planificar activitats com per tractar reunions de casos, i tant per parlar de la convivència amb els infants com per expressar els sentiments, dubtes i angoixes personals i compartir-les amb el grup.

La intenció principal és reforçar les relacions entre l'equip i ajudar que tot el personal es conegui millor. A tall d'exemple citem algunes qüestions que es podrien tractar en un cercle entre mestres:

- Què està funcionant i què hauríem de millorar?
- Com van les coses a l'aula?
- Com van les coses al pati?
- Què necessito de l'equip per millorar la meva feina?

Annex 3: Exemple de cercle de mestres.

4.3. RACÓ DE LA CALMA

El racó de la calma és un espai de mediació que està ubicat al pati i del qual hi ha penjat les 6 làmines següents, que són els passos a seguir:

4. QUIN ÉS EL PROBLEMA?

Durant l'estona d'esbarjo, quan es produeix algun conflicte, l'alumnat involucrat en aquest pot optar a anar al Racó de la calma per resoldre el conflicte a través de la mediació.

Els mediadors/es són l'alumnat de 4t, 5è i 6è. Cada dia hi haurà 2 alumnes encarregats de ser mediadors i s'hauran de posar una armilla groga per reconèixer-los.

Quan es distribueixen els dies de pati per fer de mediadors, tenir en compte que el mateix grup no li coincideixi tots els dies que hi ha futbol. Combinar un dia de futbol i un dia sense futbol. Intentar fer

coincidir al pati el tutor i els mediadors. Els mediadors només fan la seva tasca 1 dia a la setmana, no repetir els mateixos mediadors dos dies a la setmana.

Per donar més importància a la tasca de mediadors i també a la tasca dels delegats:

- Els delegats controlen la llista de mediadors i cada dia abans del pati els hi recorden que es posin l'armilla.
- La tasca de mediadors afegir-la com un càrrec més de classe.
- Conscienciar-los de la importància de la tasca dels mediadors.
- Respectar i recolzar als mediadors.

Si els implicats en el conflicte no fan cas als mediadors a l'hora de seguir els passos de la mediació. Conseqüència negativa: Se'n van sense pati al banc de direcció.

S'ha de tenir en compte que per resoldre un conflicte via mediació és voluntari. No es pot obligar a cap de les parts implicades a resoldre'l si no vol.

A l'hora del pati sempre hi haurà un mestre controlant el Racó de la calma amb la **LLIBRETA dels mediadors i mediadores** on hi consta; Dia, nom dels mediadors/es, nombre d' implicats en el conflicte, tipus de conflicte, s'ha resolt el conflicte? i observacions. Cada dia els mediadors que els hi toqui han d'omplir la llibreta (estarà guardada en una capseta penjada al costat del suro de l'edifici de Primària sota clau).

Al final de cada trimestre, es farà una taula i una **GRÀFICA** visible al suro on consti el nombre de conflictes que hi ha hagut i els tipus de conflicte.

Al llarg del curs caldrà fer activitats i dinàmiques per anar conscienciant a tot l'alumnat de primària sobre la mediació i per anar formant a l'alumnat mediator.

A principis de curs es farà una formació a l'alumnat de 4t, que s'inicien en la tasca de mediació. Aquesta formació la pot fer l'alumnat de cicle superior.

Apart, des de les tutories s'establirà algunes sessions de formació, motivació i recordatori de la tasca dels mediadors.

REFORÇ POSITIU PELS MEDIADORS I MEDIADORES:

- Fer una foto de mediadors i penjar-la al suro i a les classes.
- Tenir en compte a l'alumnat mediator en la nota d'Educació en valors.

- A final de curs: Entrega de DIPLOMES + reconeixement verbal de la tasca dels mediadors davant de tota l'escola + pica-pica o esmorzar.

El 21 de gener: Dia Europeu de la Mediació. Festa a l'escola.

5. PRÀCTICA RESTAURATIVA:

Quan hi hagi un grup d'alumnat que reiteradament té algun conflicte al pati o aula. La comissió de mediació o els adults presents en el moment del conflicte els citarà i els realitzarà unes PREGUNTES RESTAURATIVES per extreure un compromís-acord. El qual s'haurà d'anar revisant al llarg del curs. Annex Pràctiques restauratives

1. Inici de les preguntes (història, pensaments i sentiments):

-Què ha passat des del teu punt de vista?

Principi: Tothom té una perspectiva única i una contribució valuosa a fer.

-Què pensaves i com et senties en aquell moment?

-I ara?

Principi: Els nostres pensaments influencien les nostres emocions i ambdós el que diem i fem.

2. Afectació:

-Qui ha estat afectat i com?

Principi: Les nostres accions impacten en les persones del nostre voltant.

3. Quines són les necessitats pròpies (per avançar):

-Què necessites? Com pots o podem donar resposta a aquestes necessitats (junts)?

Principi: Les nostres accions són estratègies per donar resposta a les nostres necessitats.

4. Trobar solucions:

-Què pots fer per tal de que les coses se solucionin i tothom pugui avançar?

Principi: Les persones afectades per una situació o problema són les millors situades per resoldre-la.

5. Preguntar si està disposat a fer la trobada, iniciar el cercle.

6. Explicar com funcionarà (regles).

7. Escoltar i resoldre dubtes.

Annex 4: Graella de registre de les pràctiques restauratives.

6. CONCLUSIONS

La mediació escolar té per objectiu educar la convivència. Es basa en el diàleg, la cooperació i la responsabilitat de cada persona en el manteniment d'un clima pacífic. Accepta les diferències, no intenta canviar a les persones ni les seves idees. Tan sols contribueix a evitar enfrontaments inútils i a crear consens.

Parteix del fet que quan es produeix un conflicte no es tracta de "jo" o "tu", sinó de "jo" i "tu", és a dir, "nosaltres".

Es dirigeix al conjunt de la comunitat educativa: alumnat, professorat, famílies i personal de serveis i d'administració. Tothom que s'hagi format pot fer de mediador/a.

Els processos de mediació resulten especialment efectius a l'hora de regular els conflictes que es produeixen entre persones que mantenen una relació quotidiana.

Quan en un conflicte, la decisió final comporta que una persona "guanyi" i l'altra "perdi" no es pot dir mai que s'ha "solucionat" el conflicte.

La mediació suposa una aportació a la cultura del diàleg, el consens i la pau en contrast a la cultura dominant del litigi, la controvèrsia i la guerra.

Comissió de Mediació: Jordi, Lupe, Cruz, José Miguel i Jessica

ANNEX 1: FORMACIÓ PRÈVIA DEL CLAUSTRE

Eines i estratègies per a l'abordatge de conflictes en l'àmbit escolar.

La mirada mediatadora i restaurativa a l'escola.

Memòria d'activitats 2017-2019

Índex:

Antecedents i propòsit.....	2
Treball amb el claustre.....	3
Treball amb els alumnes.....	6
Treball amb les famílies.....	8
Mediació al pati i Racó de la calma.....	9
Recomanacions	15

El treball realitzat s'emmarca en una proposta de l'escola d'aprofundiment en el treball sistèmic i emocional a la comunitat educativa.

Unes actuacions que van iniciar-se durant el 2017 amb un taller dirigit al claustre de mestres, per analitzar i reflexionar sobre els conflictes i la manera d'abordar-los, seguit d'un treball amb una mirada inclusiva a tota la comunitat educativa, mestres, alumnes i famílies. La finalitat ha estat reflexionar i compartir eines per poder afrontar aquelles situacions que dificulten la bona convivència i transformar-les i alhora, generar espais de reflexió per millorar les pràctiques relacionals.

En tot moment la proposta ha tingut una mirada sistèmica, També i durant l'últim període, de setembre del 2018 i fins al 21 de gener d'enguany, dia Europeu de la Mediació, es va posar en valor i reforçar les actuacions de l'escola, que mestres i alumnes, estaven portant a terme a través del projecte EL RACÓ DE LA CALMA.

A continuació es descriu el calendari d'activitats realitzades durant el període:

Calendari d'activitats

ACCIONS	20 17	20 18	201 9
Taller de formació amb els i les docents			
Taller pràctic amb el claustre			
Cercles amb els i les alumnes			
Taller i cercle amb les famílies			
Reforç amb els i les alumnes de la figura de la persona mediadora			
Jornada de celebració del projecte RACÓ DE LA CALMA			
Celebració del Dia Europeu de la Mediació amb alumnes, mestres i famílies			

TREBALL AMB EL CLAUSTRE

Taller

La primera de les actuacions va ser la realització d'un taller dirigit als/les mestres amb les següents **objectius**:

1. Reflexionar sobre l'ús dels conceptes: conflicte, problema, violència, agressivitat, diàleg, provenció i prevenció i pau, en el context escolar.
2. Analitzar i oferir conceptes sobre el conflicte i entendre'l com un procés; desenvolupar habilitats per transformar-lo.
3. Determinar les principals causes del conflicte en el context escolar per un millor abordatge.
4. Comprendre el procés de comunicació i la seva importància en la transformació constructiva dels conflictes.
5. Consolidar la mediació com a forma de resolució de conflictes a l'escola.
6. Conèixer les pràctiques restauratives com a eina per la prevenció i provenció als centres educatius.
7. Donar eines per millorar la convivència i enfortir els vincles dins tota la comunitat educativa: alumnes, docents, famílies, i per dissenyar una proposta d'actuació per la prevenció de conflictes i millora de la convivència als centres.

A continuació es detallen els **continguts** treballats a la formació de mestres. Els aspectes més importants compartits.

1. El conflicte	Tipologia de conflictes a l'escola L'estructura dels conflictes: elements que serveixen per dissenyar estratègies d'intervenció/actuació a l'aula/centre educatiu. Dinàmica dels conflictes: escalada i desescalada Estils d'abordatge de conflictes
2. El conflicte i el context en el que es produeix	Les 3 violències Abordatge de la violència en el context escolar: l'assetjament i

	altres formes de violència.
3. La comunicació efectiva i el context relacional a l'escola	<p>Condicions per a una bona comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> L'escolta L'empatia La indagació versus la proposició <p>Elements de la Comunicació No Violenta (CNV)</p> <p>Facilitació de diàlegs per intervenir en conflictes a l'aula.</p>
4. Eines per a la resolució	<p>La mediació entre iguals.</p> <p>La mediació com a procés d'intervenció en la comunitat educativa. L'escola amb cultura de diàleg.</p>
5. Eines per a la prevenció i provenció	<p>La utilitat de les pràctiques restauratives en els centres socioeducatius.</p> <p>Enfocament punitiu vs. Enfocament restauratiu.</p> <p>Finestra de la responsabilitat social. Equilibri entre el control i el suport.</p> <p>Disseny de cercles restauratius i proactius a l'aula i al claustre.</p>
6. La comunitat educativa i el context comunitari:	<p>La relació família-escola des d'una perspectiva col·laborativa.</p> <p>La relació escola- territori des d'una perspectiva comunitària.</p>

companyes de claustre van escoltar, preguntar i fer propostes al mestre referent.

Aquesta metodologia té dues vessants: D'una banda, és una font de coneixement col·lectiu al servei de un dels seus membres, oferint-lo idees i propostes en una situació concreta amb el grup aula. I d'altre, posa de manifest que, si bé els mestres tenen la responsabilitat de conduir i facilitar un grup en concet, les situacions complexes i/o els problemes que apareixen en el marc de l'escola, són responsabilitat de tots i cadescun dels membres del claustre.

TREBALL AMB ELS ALUMNES

En acabar el taller amb els docents es van posar en pràctica ls cercles proactius en tres cursos, quart, cinquè i sisé. Els cercles van estar conduïts per la facilitadora del taller i amb l'acompanyamet i participació dels mestres de referència de cadescun dels cursos.

L'objectiu, a banda de posar en pràctica la metodologia, va ser iniciar un treball d'escolta i reflexió en torn a la convivència a l'aula, a les possibles preocupacions dels alumnes entorn a tenir cura d'un mateix i dels companys i companyes.

Un dels preceptes bàsics de les Pràctiques Restauratives, a través dels cercles proactius, rau en el concepte de "crear comunitat", entès com un procés col·lectiu que es basa en crear vincles entre les persones, mantenir i reforçar aquests vincles i en restaurar-los quan es dona un conflicte.

La manera més comú de realitzar-los és posant les cadires en cercle, fer una pregunta i escoltar les respostes, tornant-se seqüencialment al voltant del cercle. Això crea un ambient de respecte notable. Tothom sent que té l'oportunitat de dir el que vulgui. Permet, per tant, que les persones més tímides també siguin escoltades.

En la foto es pot veure un cercle amb un dels cursos

El cercle va combinar preguntes amb jocs, per afavorir un entorn positiu on poder parlar de les seves preocupacions i que aquestes puguin servir als mestres referents, per seguir amb actuacions encaminades a donar resposta a les seves necessitats i que millorin la convivència a l'aula. Aspecte formamental per el grup classe, ja que un bon clima a l'aula afavoreix el procés d'aprenentatge.

Les preguntes realitzades als i les alumnes van ser:

- Com et sents a la classe?
- Què necessites dels teus companys per sentir-te bé?
- Què pots fer tu, de nou, per que els teus companys es sentin bé?
- Qualitat positiva de la persona del costat?
- De coses que han passat la classe, que no t'hagin agradat i que voldries tirar al pou?

TREBALL AMB LES FAMÍLIES

La comunitat educativa està formada per una triada: equip educatiu, administratiu i de serveis, l'alumnat i les famílies. La relació que esdevé entre els diferents membres és crucial per portar endavant el projecte educatiu d'escola. Es tracta d'un ecosistema (escola) format per diferents subsistemes (mestres, monitors de menjadors, personal de suport, alumnes, famílies) que es relacionen entre ells. La interacció que es produeix entre els subsistemes és el que va nutrint les relacions i enfortint el sentiment de pertinença al sistema (escola).

Tanmateix, quan apareixen dificultats, entre una família i l'escola, aquesta interrelació es pot veure afectada. És aquí on és important tenir cura de les nostres accions vers als altres, i prendre consciència de com podem intervenir d'una manera constructiva i amb responsabilitat com a famílies. Com podem ajudar a superar o minvar els efectes de les situacions de malestar. Tenir cura de les famílies és també tenir cura de l'escola i del projecte educatiu dels infants.

La proposta dirigida a les famílies va estar encaminada a informar de les actuacions portades a terme en el claustre i els grups classe, i alhora, reflexionar amb les famílies sobre la importància de millorar la comunicació escola- família. Es van poder compartir propostes, des de les famílies, per enfortir la col·laboració mútua.

La metodologia utilitzada va ser la mateixa que amb els mestres i els i les alumnes, les famílies van parlar en cercle. En el mateix van participar pares i mares convocats per l'AFA també diferents mestres. Es van compartir preocupacions, idees i propostes de funcionament.

A la reunió amb les famílies es va utilitzar també la metodologia del cercle de diàleg. Els pares i mares van donar resposta a les següents preguntes:

- Què és el que més em preocupa de l'educació dels meus fills/es?
- Què necessito de l'escola?
- En què puc comprometre'm amb l'escola?

MEDIACIÓ AL PATI I RACÓ DE LA CALMA

La finalitzat de la proposta és posar en valor el projecte MEDIACIÓ ENTRE IGUALS AL PATI, que es realitza a l'escola. Aquest projecte està adreçat a resoldre els conflictes entre alumnes durant l'espai de lleure al pati. Enguany, l'escola vol reforçar les actuacions que es duen a terme.

D'una banda, la proposta es va dirigir als i les alumnes que formen parts del projecte (4t,5è i 6è), amb accions que incorporessin noves habilitats per millorar la comunicació i reforçar els vincles en les situacions de conflicte quotidians, així com a posar en valor, i donar a conèixer el projecte a la resta d'alumnes, als docents i a les famílies. I d'altra, dirigida als agents de comunitat, on es van desenvolupar

accions per explicar, donar a conèixer i reforçar vincles amb agents clau de la comunitat.

1. Reflexionar sobre les trobades de mediació al pati.
2. Empoderar als i les alumnes que ho porten a terme
3. Refermar la proposta educativa de l'escola de posar a l'abast dels alumnes el suport i acompanyament per poder resoldre els conflictes que es produeixen al pati, a través d'un diàleg amb una tercer.
4. Donar conèixer als i les alumnes de l'escola la proposta.
5. Donar a conèixer a les famílies la proposta de l'escola

Les actuacions en aquests etapa van tenir tres espais diferenciats, tots dirigits a posar en valor el treball que l'escola, a través del programa RACÓ DE LA CALMA.

En el marc d'aquest projecte és on es desenvolupa la mediació entre iguals, en aquells conflictes produïts al pati. Es tracta d'un procés de diàleg que els nens i nenes, encarregats de conduir la mediació, posen a l'abast a la resta d'alumnes, per a totes aquelles situacions de conflicte que apareixen a les estones d'esbarjo i mentre juguen i/o descansen.

El conflicte és inherent a l'ésser humà i on es dona una relació de convivència entre persones sempre hi haurà conflictes, així doncs no es tracta d'obviar-los o dissimular-los sino de treballar per prevenir-los i d'encarar-los quan apareixen. El conflicte no és bo ni dolent: allò realment negatiu i productiu de conseqüències danyoses no és tant el conflicte en si mateix, sinó les formes d'afrontar-lo, les quals poden perjudicar o beneficiar, afeblir o enfortir, les nostres relacions. Així, qualsevol conflicte pot adoptar un caire constructiu (positiu) o destructiu (negatiu).

Es van produir tres accions diferenciades, per una part:

1. Reforçar els coneixements amb els i les alumnes dels cursos que fan de mediadors i mediadores al pati.
2. Posar en valor el treball de els mediadors i mediadores davant de la resta d'alumnes i mestres de l'escola
3. Donar a conèixer el treball del RACÓ DE LA CALMA i el programa de mediació entre iguals, davant de les famílies i dels convidats que formen part del territori: representants de l'Institut de secundària i del Servei de Mediació Ciutadana de l'Ajuntament de Sabadell.

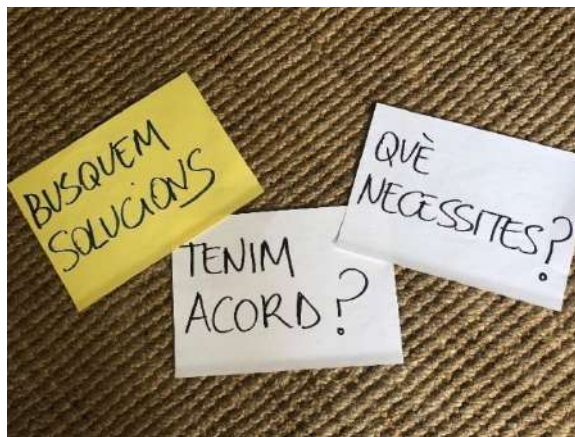
A continuació es descriuen les accions i els resultats de cada una de les actuacions:

1. REFORÇ A L'AULA AMB ELS GRUPS D'ALUMNES MEDIADORS I MEDIADORES

Les primeres actuacions van estar dirigides als mediadors i mediadores, reforçant els aspectes essencials del procés de mediació. Com ara:

- El rol de la persona mediadora
- Els aspectes més importants de la mediació: la confidencialitat, la cura de les persones i el poder ajudar a trobar una sortida dialogada als conflictes que es produeixen al pati.
- Recordar els aspectes més importants del Racó de la Calma. Un espai enfocat a rebaixar les tensions produïdes per una baralla i ajudar als companys i companyes a trobar sortides més pacífiques als conflictes.

**VALORACIÓ
LES ALUMNES DE
SESSIONS PER
EL PAPER DE LA
MEDIADORA**

**DELS I
LES
REFORÇAR
PERSONA**

TERCER CURS:

1. Què en penseu de la mediació?

És bona/ Soluciona molts conflictes i problemes/ Està bé perquè ens perdonem i ens tranquil·litzem/ Ens ajuda a reflexionar.

2. Què és un mediador/a per a què serveix?

Una persona que soluciona conflictes./ Són nens/es que ens ajuden a reflexionar i a tranquil·litzar-nos / Són nens/es que ens ajuden a deixar d'estar enfadats / Nens/es que ens ajuden a fer les paus / Nens/es que ens ajuden a sentir-nos millor / Nens/es que ens ajuden a calmar-nos.

3. Creus que els mediadors ajuden a resoldre els conflictes que sorgeixen al pati?

Sí, perquè ens fan pensar i reflexionar / ens ajuden quan estem nerviosos/ ens ajuden a resoldre els nostres conflictes / ens ajuden a

calmar-nos / ens ajuden a cooperar / ens ajuden a perdonar-nos / ens ajuden a sentir-nos bé / ens ajuden a deixar de barallar-nos / sinó no sabríem com deixar de barallar-nos / No tots/es els mediadors ens ajuden.

QUART CURS:

Les activitat els hi van agradar força a tots a mi també.
La que els va motivar més i ha estat la més recordada la de estripar cartells o no, segons si estava bé la descripció de la mediació o no.
La valoració més negativa que hi ha hagut ha estat sobre l'actitud d'alguns alumnes de la classe durant les activitats!

QUART CURS - 2on:

Què en penses de la mediació?

En general opinen que està bé perquè serveix per resoldre conflictes i perdonar als altres. I davant d'una baralla hem de parar.

Per què serveixen els mediadors?

- Per no barallar-se ni pegar-se.
- Per no empentar-se ni insultar-se.
- Per solucionar els conflictes i fer-se amics.
- Arreglen els conflictes i aconseguen que es perdonin.
- Quan ens barallem anem al Racó de la calma.

Creieu que els mediadors ajuden a resoldre conflictes?

Si, ajuden a la gent. Així no es peguen ni s'insulten ni es barallen.
Ajuden a perdonar-se i solucionen, no hi ha tantes baralles i ajuden a fer-se amics.

Només una alumna ha dit que no molt perquè volen jugar.

SISÉ CURS

Els alumnes de 6è, han aprofitat la seva funció de padrins, i han visitat als seus fillols de 1r per a realitzar aquest sondeig.

Què en penses de la mediació?

Tots han valorat que la mediació està molt bé i que és molt important que hi hagi mediadors.

Per a què serveix un mediador?

- Serveix per resoldre els conflictes.
- Ajuda quan un nen o nena té problemes.
- Serveix perquè no hi hagi baralles.
- Ajuda als nens i nenes al pati.
- Ens ajuda perquè no ens peguem ni ens insultem.

Creus que els mediadors ajuden a resoldre els conflictes que sorgeixen?

Tots han coincidit en una resposta afirmativa. Els arguments han estat molt semblants:

- Sí, perquè nosaltres no sabem resoldre els conflictes.
- Sí, perquè així aprenem a no insultar-nos i pegar-nos.
- Sí, perquè ens ajuden a perdonar.
- Sí, perquè són bona gent.

2. POSAR EN VALOR EL TREBALL DE ELS MEDIADORS I MEDIADORES DAVANT DE LA RESTA D'ALUMNES I MESTRES DE L'ESCOLA

ACTE DIRIGIT ALS I LES ALUMNES DE L'ESCOLA

El més destacat d'aquestes actuacions va ser que el disseny del mateix va ser íntegrament dissenyat per mestres i alumnes. En un procés conjunt.

Van participats tots els alumnes i docents del centre i va estar conduït per un pallasso.

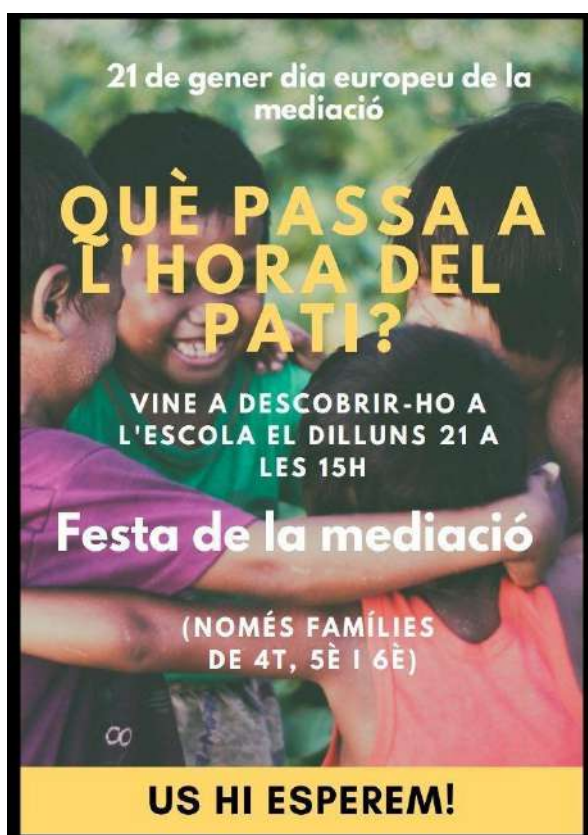

3. DONAR A CONÈIXER EL TREBALL DEL RACÓ DE LA CALMA I EL PROGRAMA DE MEDIACIÓ ENTRE IGUALS, DAVANT DE LES FAMÍLIES I DELS CONVIDATS QUE FORMEN PART DEL TERRITORI: REPRESENTANTS DE L'INSTITUT DE SECUNDÀRIA I DEL SERVEI DE MEDIACIÓ CIUTADANA DE L'AJUNTAMENT DE SABADELL.

ACTE DE CELEBRACIÓ DEL DIA EUROPEU DE LA MEDIACIÓ

Es va fer una festa per celebrar el dia de la mediació, un acte dirigit a les famílies, per donar a conèixer el treball que estan fent els i les alumnes al pati i fer-los partícips a ells, també. El seu paper, com a famílies i a casa és molt important. El propòsit d'implicar-los es que la proposta de resoldre els conflictes amb el diàleg, no es quedi només a l'escola. És necessària la complicitat de tothom, per tal de que sigui utilitzat a casa, al barri, a la comunitat, en tots els espais on participen els nens i nenes.

Ens van acompanyar els i les mestres de l'escola, el director de l'Institut Jaume Oliver, mediadores i mediadors d'aquest institut de secundària i professionals del servei de mediació de l'Ajuntament de Sabadell.

Van estar convidats els mediadors i mediadores de quart, cinquè i sisè, i les seves famílies. Van participar en l'acte tots els convidats, el director i els i les alumnes mediadors de l'Institut de Secundària i la mediadora del Servei de Mediació comunitari de l'Ajuntament de Sabadell.

Va ser un espai festiu on es va posar de manifest el treball que els i les alumnes fan en el Racó de la Calma.

Els alumnes van fer preguntes a les famílies al voltant dels conflictes, com es presenten, com s'aborden i quin és el coneixement que tenien de la mediació.

L'acte va ser facilitat per un pallasso, integrant del teatre del buit.

RECOMANACIONS

- Profunditzar en les metodologies de **cercles proactius i restauratius** per la creació de vincles i millora de la convivència. Dirigides al claustre, als grups classe (alumnes) i a les famílies.
- Mantenir la **Comissió de mediació** com a mesura de prevenció i provenció, amb dos objectius, d'una banda, promoure projectes i accions enfocades a la convivència i la cura de la

comunitat educativa. I d'altre, per davant de situacions de conflicte, poder cercar sortides en benefici de totes les parts implicades i amb un enfoc restauratiu.

- Escriure un **article** en revistes especialitzades, posant de manifest el treball realitzat.

ANNEX 2: EXEMPLE DE CERCLES

EXEMPLE DE CERCLE 1

OBJECTIU DE LA TROBADA:

Conèixer-nos exercitant l'escolta.

Crear una oportunitat per iniciar els cercles de diàleg a la classe.

Saber què els preocupa.

Consensuar temes per la propera trobada. (1 sessió més)

2.- CERCLE

NORMES DEL CERCLE

Tenim un objecte per parlar i només parla qui el té.

Els que no el tenen han d'escoltar amb atenció.

Tant el que parla com el que escolta s'han d'expressar amb respecte (si creus que el que vas a dir pot fer mal a algú, digues-ho d'una altre manera)

Quan a algú li arriba l'objecte pot dir que no està preparat i passar-ho.

PREGUNTES

1.- Si fossis un animal quin series i per a què?

2.- Què t'agrada del teu cole i de la teva classe?

3. Cadascun diu una característica positiva seu company/a del costat.

EXEMPLE DE CERCLE 2

OBJECTIU DE LA TROBADA:

Conèixer-nos exercitant l'escolta.

Crear una oportunitat per iniciar els cercles de diàleg a la classe.

Saber què els preocupa del grup classe.

NORMES DEL CERCLE

Tenim un objecte per parlar i només parla qui el té.

Els que no el tenen han d'escoltar amb atenció.

Tant el que parla com el que escolta s'han d'expressar amb respecte (si creus que el que vas a dir pot fer mal a algú, digues-ho d'una altre manera)

Quan a algú li arriba l'objecte pot dir que no està preparat i passar-ho.

3.- CERCLE

PER TRENCAR EL GEL:

Que s'ordenin en fila per data de naixement (no poden parlar per fer-ho), i després que s'asseguin en ordre

Quin superpoder t'agradaria tenir i per a què?

TEMÀTIQUES

2.- Com et sents a la classe? Si fossis un color quin color series?

3.- Què necessites dels teus companys per sentir-te bé?

4.- Què pots fer tu, de nou, per que les teus companys es sentin bé?

EXEMPLE DE CERCLE3

OBJECTIU DE LA TROBADA:

Crear una oportunitat per parlar de com ens sentim com a claustre

RECORDAR LES NORMES DEL CERCLE

PREGUNTES TEMÀTIQUES

- 1.- *Dir una emoció, com ens sentim*
- 2.- *Pensar la nostra potencialitat, una cosa que fem molt bé i que ens agrada molt?*
3. *Com creieu que li podem treure més partit a aquesta potencialitat dins l'aula o a l'escola?*

ANNEX 3: Exemple de cercle de Claustre/mestre

ANNEX 4: Graella practiques restauratives

(document apart)

BIBLIOGRAFIA UTILITZADA:

- Costelo, Bob, Wachtel Joshua i Wachtel Ted. *Círculos Restaurativos en los centros escolares*. International Institute for Restorative Practices. 2011
- Revista Convives 21. PRÁCTICAS RESTAURATIVAS Y CONVIVENCIA. Marzo 2018. Las prácticas restaurativas en los centros de atención a la infancia y adolescencia de la DGAIA. Lola Montejo i Ferran Erra. 2018
- Material utilitzat a les GIR el centres socio-educatius (Guies d'intervenció Restaurativa). Ferran Erra i Lola Montejo.
- Boqué, M. C. (2002). *Guia de mediació escolar. Programa compresiu d'activitats. Educació primària i secundària obligatòria*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat 60.
- La conflictividad en los centros docentes y la mediación escolar* (2005). Beatriz Rabasa Sánchis. Grupo Editorial Universitario.
- Aprender a vivir* (2004). José Antonio Marina. Ariel. Barcelona, pàg. 9.
- El programa de convivencia y mediación escolar en Catalunya*. Pere Led Capaz.
- Programa Aprender a Conviure a la UEC* (2005). Fundació Main.
- La mediación cultural en el ámbito educativo*. Fuente: Generalitat Valenciana. Conselleria de cultura, educació i esport.
- Convivencia escolar*. Ministerio de Educación y Ciencia. Plan Proa.
- Conflicto y resolución de conflictos escolares: La experiencia de mediación escolar en España*. Silvina Funes Lapponi y Damián Saint-Mezard. Concejo educativo de Castilla y León.

-La mediación escolar como instrumento de participación y pacificación en los centros educativos de Catalunya (2007). Junta de Andalucía. Jornada "Cultura de paz a través de la educación", Granada.

-Cultura de la Mediación. Participación y convivencia escolar. Laura García Raga. Universitat de València.

17. Webs d'interès

- <http://jmada.eresmas.net/>
- www.cnice.mecd.es/recursos2/convivencia_escolar/index.html
- www.pangea.org/edualter/material/pau/paz.htm
- www.pangea.org/edualter/material/ddhh/derechos.htm
- www.concejoeducativo.org
- <http://www.obelen.es/upload/313J.pdf>
- <http://www.xtec.cat/crp-conca/informacio/Carme%20Boqu%E9.pdf>

Referència normativa:

- <http://www.gencat.net/diari/4670/06165026.htm>
- <http://www.gencat.net/ense/depart/convivencia.htm>